

ליקוטים נפלאים פרשת תולדות

מעשיו זה משפיע לרעה על נפש הבן. לפי זה, כותב רבינו הקדוש שתולדותיו של יצחק היו מעולים וחשובים יותר מתולדותיו של אברהם, שהיות שהיה תרח רשע גמור עד סמוך למיתתו, זה השפיע על שלימות ומעלת אברהם אבינו.

לעומת זאת, יצחק בנו הוליד נשמות קדושות יותר כי הוא צדיק בן צדיק.

וזה רמז בפסוק 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, וידוע שכל מקום שכתוב 'ואלה' (עם וא"ו) מוסיף על הראשונים. וגם כאן בא לומר שתולדותיו של יצחק יש להם תוספת חשיבות ומעלה, על תולדותיו של אביו אברהם, ולא מפני שיצחק יותר צדיק מאברהם, אלא בגלל ש'אברהם הוליד את יצחק' כי אביו של יצחק היה אברהם הצדיק, מה שאין כן אביו של אברהם היה תרח הרשע, שלא עשה תשובה אלא סמוך למיתתו.

נמצאנו למדים: שמעלת 'צדיק בן צדיק' לעומת 'צדיק בן רשע', אינו רק בעניני תפילה, אלא הוא נוגע גם לדורות הבאים אחריהם, שצדיק בן צדיק מוליד ילדים טובים יותר מצדיק בן רשע.

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו... ויעתר לו ה'" (כה, כא)

לו ולא לה לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע. (רש"י)

יצחק שפל היה בעיני עצמו וסבור היה, כי בזכות עצמו איננו כדאי שתפילתו תתקבל לפני ה' יתברך, לפיכך התפלל רק "לנכח אשתו" - כדי שיושע בזכותה. ומעתה, כאשר אמרה התורה: "ויעתר לו ה'" - הרי יש מקום לחשוב שה' יתברך אמנם קיבל את תפילתו רק בזכות רבקה כפי רצונו, לפיכך ציין רש"י: "לו ולא לה" - שהתפילה נתקבלה דוקא בזכותו הוא, משום "שאינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע"... (קדושת הלוי).

"ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי" (כה, כב)

רבותינו דרשוהו לשון ריצה כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת עוברת על פתחי עבודת אלילים עשו מפרכס לצאת. (רש"י)

רבקה ידעה שכל תכלית השידוך שלה עם יצחק הוא להמשיך דרך אביו בעבודת השי"ת לפרסם בכל העולם את "אנכי ה' אלקיך", לכן כשעברה על פתחי תורה ועל פתחי ע"ז חשבה בדעתה שמדובר בילד שיום אחד יעסוק בתורה ולמחרתו יעבוד ע"ז ח"ו, ותאמר אם כן למה זה "אנכי",

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" (כה, יט)

לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה וכו' מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל: אברהם הוליד את יצחק. (רש"י)

וקשה להבין, הרי אברהם העברי שכל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחר ויכול להם, לחם עם נמרוד, עם המלכים, עם כל עובדי האלילים שבדורו ויצא מנצח, ורק כשהתנגש בליצני הדור נתרשלו ידיו והיה צריך לסיוע מיוחד עד כדי כך שהיה צריך הקב"ה לצור קלסתר פניו של יצחק כאברהם? אלא אומרים בשם בעלי המוסר - זהו כוחה השטני של ליצנות, שאפילו לוחם כאברהם חסר אונים לגביה, וצריך לסייעתא דשמיא נגד ההרס והרעל שהיא מפיצה....

הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע היה אומר: אילו היה הפרעה יודע זאת, שעל ידי ליצנות אפשר לבטל הכל ולהכחיש הכל, לא היו בני ישראל יוצאים ממצרים לעולם!...

פעם הראה באצבעו כלפי מעלה ואמר: אתם רואים שאלו שמים, אולם על ידי ליצנות אפשר להכחיש הכל וגם להוכיח שאלה אינם שמים.... (פנינים)

"כי עקרה היא" (כה, כא)

הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. (יבמות ס"ד ע"א)

מובא בחת"ס עה"ת (בראשית דף רנו) "רוב הצדקניות עקרות, עד שהרבו בתפילות", כלומר, מצד תולדתה של רבקה, לא היתה עקרה, אך לפי שמתאוה ה' לתפילתן של צדיקים, לכן סגר ה' רחמה כדי שיתפלל עליה".

(ספרא דמלכא" מאת מהרש"צ גנץ)

"ויעתר לו ה'" (כה, כא)

לו ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע. (רש"י)

רבינו האור החיים הקדוש כותב בתחילת פרשתינו, בענין השפעת האב על הבן, חידוש גדול.

שבנוסף ל'דוגמא האישית' שהאבא נותן לבן, יש השפעה רוחנית וסמויה בעניני קדושה, שהתנהגות האב משפיעה על הבן, וגם לאחר שנולד הבן, ואפילו לאחר שהתחתן, התנהגות האב, משפיעה עליו לטוב או לרע חס ושלום.

לדוגמא: אם האבא היה רשע בשעת לידת הבן, וזה השפיע על נשמת הבן שיש בו נטיה לרע, אם האבא חוזר אחר כך בתשובה,

זה משפיע גם על נפש הבן שנהיה מתוקן ומטוהר יותר. וכמו כן להיפך, גם אם האב היה צדיק בשעת הלידה והשפיע נפש קדושה לבנו, אם אחר כך מקלקל את

לעיי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת תולדות

ולפיכך לא רצתה רבקה להודיע לאברהם צערה, ולכן כתב רש"י "מה תהא בסופה" בסופה שלה. האם תישאר אשתו של יצחק או לא, כי אפשר שזה ישפיע לרעה על נישואיה.

"ויעקב איש תם יושב אהלים" (כה, כז)

וברש"י הק' איתא 'אהלים' לשון רבים אהלו של שם ואהלו של עבר, יש להבין שבביל מה צריך שני ישיבות ללמוד תורה, ויש ליישב על פי דברי השל"ה הק' במסכת שבועות: אשרי מי שיבחר ללמוד בכל יום שתי מסכתות, מסכת אחת במרוצה בלי עיון גדול, ומסכת אחת מעט הכמות אבל בעיון גדול ובפלפול, וא"כ יש לומר שיעקב למד בישיבה אחת בעיון, ובישיבה השניה בקיאות, ולכן כתיב 'אהלים' לשון רבים. (האדמו"ר מקלויזנבורג)

"ויעקב נתן לעשיו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך" (כה, לד)

עשו אכל לחם ונזיד עדשים, ושתה יין, סביר שאחר כך יקום וילך לו לענייניו. מדוע מודגשת בפסוק העובדה, הבלתי חשובה לכאורה, ש"ויקם וילך"? רבי אברהם ברוידא זצ"ל עונה על כך (והובאו דבריו בספר "טללי אורות" של הרב משה אורי קלר זצ"ל): שיכור שקנה ומכר, אין קנייתו קניה ואין מכירתו מכירה, כאמור בגמרא בעירובין (סה). - אך זאת רק עם יגיע לשכרותו של לוט שאינו יכול להלך על רגליו. אם הוא יכול ללכת, מכירתו מכירה וקנייתו קניה. עשו שתה, ככתוב "וישת", והמשקה ששתה היה יין, כי היתה זו סעדת הבראה, ואומרת הגמרא שלא נברא היין אלא לנחם אבלים, שנאמר: "תנו שכר לאובד ויין למרי נפש". מכיוון שעשו שתה יין, יש לחשוש שהיה כבר שיכור, ומכירתו אינה מכירה, על כן מדגיש הפסוק "ויקם וילך" - הוא היה מסוגל לקום וללכת על רגליו, אם כן לא הגיע לשכרותו של לוט, וממילא מכירתו מכירה. (ומתוק האור)

"אם יעקב ועשו" (כה, ה)

ופירש רש"י "איני יודע מה מלמדנו". ואפשר לומר דהנה יצחק שלח את יעקב ללבן, ולא הי' יודע בכלל אם לבן הוא צדיק או רשע, וספקו הי' שהרי אמרו חז"ל שרוב הבנים דומים לאחי האם, ממילא יש תמיד לראות בבנים היאך המה נראים ועל ידי זה נוכל לידע היאך הדוד מתנהג, אבל כאן שנולדו יעקב ועשו מרבקה הרי אי אפשר לידע אם לבן הוא צדיק או רשע, שהרי יש ב' המינים... וזהו שאמר הפסוק שכששלח יצחק את יעקב שהוא בן רבקה "אם יעקב ועשו", הרי "איני יודע מה" הוא לבן, זהו שיצחק "מלמדנו" באמרו דברים אלו...

א גוט שבת

מה התועלת בפרסום ה"אנכי ה' אלקיך" אם הוא רץ גם לפתחי ע"ז, ואפשר דלא הגיע השידוך לתכליתו האמיתית. (שיח יעקב יוסף)

"ויתרוצו הבנים בקרבה" (כה, כב)

ידועים דברי המדרש שרבקה עברה ליד בתי מדרשיות רצה העובר לצאת וכן כשעברה ליד בתי ע"ז... ועל זה אמרה למה זה אנוכי. לכאורה קשה מדוע יעקב רצה לצאת ליד פתחי בתי מדרשיות הא מבואר בגמ' (נדה ל) שהתינוק נמצא במעי אמו בא מלאך ומלמדו כל התורה כולה וא"כ למה רצה לצאת? מתרץ הגר"ש שקאפ זצ"ל שיעקב אבינו רצה לצאת וללמוד לבד ולעמול על התורה ולא לקבל הכל כמתנת חינוך, ולעמול התורה רץ ...

"ויתרוצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי ותלך לדרוש את ה'" (כה, כב)

רמז למה שמתרחש באדם, שמתרוצץ בו יצר הרע ויצר הטוב, ולפעמים האדם אומר לקב"ה, די כבר, אני לא יכול עם הניסיונות הללו, "למה זה אנוכי", אני רוצה לעשות מצוות אבל יצר הרע גובר עלי, לכן כתוב "ותלך לדרוש את ה'" - שבעזרת לימוד התורה אדם ינצח את היצר ככתוב בחז"ל (קידושין ל, ב): "אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו", וכמו שמובא עוד בחז"ל 'בראתי יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין'.

"ותלך לדרוש את ד'" (כה, כב)

אומר רש"י: "ותלך לדרוש" לבית מדרשו של שם, "לדרוש את ד'" שייגיד לה מה תהא בסופה. יש לשאול שתי שאלות על דברי רש"י:
1. למה הלכה לבית מדרשו של שם ולא הלכה לאברהם שעדיין היה חי?
2. מדוע רש"י כותב "שיגיד לה מה תהא בסופה", הרי היא נצטערה על העובר וצריך היה רש"י לכתוב "מה יהא בסופו"? הטור מתרץ את השאלה הראשונה שרבקה לא הלכה לאברהם כי לא רצתה להודיע לו את צערה. בעל ה"ואד יעלה" מסביר את תירוצו של הטור, ולפי הסבר זה מתרץ גם את השאלה השניה: הסיבה שלא רצתה להודיע לו צערה, היא מכיוון שידעה שאברהם השתדל בכל עוז שלא יתחתן יצחק עם בנות הכנעניים (כי טבעיהם רעים) ורצה שיתחתן יצחק דוקא עם משפחתו, אבל עתה שיראה אברהם שבעובר שמעוברת בו רבקה יש טבע רע (עם עשיו בפתחי ע"ז) א"כ כל העמל שלו להשיא את יצחק עם משפחתו, הבל וריק הוא, שלא פעל כלום, והראיה העובר שמקולקל כבר במעי אמו, ואולי משום זה יתרצה אברהם לקחת ליצחק את בתו של אליעזר.